

Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioiva parlamentaarinen työryhmä
Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@lvm.fi

YLEISRADIO OY:N TEHTÄVÄ KUUROJEN LIITTO RY:N NÄKÖKULMASTA

Kuurojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä työryhmän käyttöön ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

YLEISTÄ

Yleisradiolla on tärkeä asema viestinnän monipuolisuuden ja demokratian osalta. Vaikka laki Yleisradiosta ei varsinaisesti määrittele, mitkä viittomakielet kuuluvat ohjelmatuotannon piiriin, Yleisradio palvelee merkittävällä tavalla maamme viittomakielisiä yhteisöjä. Tätä tehtävää ei hoida mikään muu media.

Perustuslain § 17.3 mainitsee saamen, romanin ja viittomakielen tavalla, jonka voi tulkita tarkoittavan, että näitä kolmea kieltä tulee kohdella mahdollisimman yhdenvertaisesti. Lisäksi kansalaisuuslain § 13.1 mainitsee Suomen molemmat viittomakielet, suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen. Keväällä 2015 tuli voimaan viittomakielilaki, joka vahvistaa suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen asemaa lainsäädännössä, nostaa esille viittomakielisten yhteisöjen oikeudet omaan kieleensä ja kulttuuriinsa sekä velvoittaa julkista valtaa huomioimaan nämä kieli- ja kulttuuriryhmät kaikessa toiminnassaan.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus on parhaillaan ratifioitavana ja siinä viittomakielet nostetaan nimenomaisesti esille viidessä eri artiklassa. Esimerkiksi artikla 21 vapautena etsiä, vastaanottaa ja välittää tietoja ja ajatuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä artikla 30 *"oikeutena osallistua muiden kanssa yhdenvertaisesti kulttuurielämään ja oikeutena seurata televisio-ohjelmia, elokuvia, teatteria ja muuta kulttuuritoimintaa saavutettavassa muodossa --- oikeus erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteettinsä, kuten viittomakielten ja kuurojen kulttuurin, tunnustamiseen ja tukeen."*

Yleisradiolla on oma, vuonna 2012 julkaistu arvon tuottamisen näkökulma, jossa mm. korostetaan kansalaisyhteiskuntaa (*"Yle edistää osallistumista ja vaikuttamista demokraattiseen keskusteluun."*) ja digiajan tasa-arvoisuutta (*"Yle tuo sisältönsä saavutettaviksi ja kurottaa kohti kaikkia."*). Nämä arvot ovat linjassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen sekä perustuslain hengen kanssa ja antavat vahvan velvoituksen Yleisradiolle huomioida omalta osaltaan sekä suomalaista että suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävät kansalaiset.

Kuurojen
Liitto ry

PL 57
(Ilkantie 4)
00401 Helsinki

Ohjelmatarjonta suomalaisella viittomakielellä ja tulkattuna

P. 09 58031
www.kuurojenliitto.fi
Y-TUNNUS 0213564-6

Kuurojen Liitto ry haluaa erityisesti kiittää Yleisradion viittomakielisen ohjelmatarjonnan seurantaryhmää, joka on identifioinut viittomakielisen ohjelmatuotannon kehittämistarpeet yhteistyössä mm. Kuurojen Liiton kanssa. Toistaiseksi viittomakielistä

ohjelmatarjontaa on vain suomalaisella viittomakielellä. Ohjelmia tuotetaan kuitenkin liian vähän ja aihealue on toistaiseksi varsin suppea, vaikka uusia ohjelmaideoita toteutuukin ruudussa jo tulevan kevään aikana.

Kuurojen Liitto haluaa antaa erityismaininnan siitä, että Yle Areenassa on kasvava määrä materiaalia suomalaisella viittomakielellä, lastenohjelmia ja myös pitkiä henkilöhaastatteluja. Kaikki kuurot viittomakieliset eivät kuitenkaan voi tai osaa hyödyntää verkossa olevia palveluja ikänsä, kotipaikkansa heikkojen verkkoyhteyksien tai muiden syiden vuoksi.

Yleisradio on huomion arvoisesti lisännyt myös suomalaiselle viittomakielelle tulkattua ohjelmatarjontaa sekä tv:n puolelle (Eduskunnan kyselytunnit, vaalien alla tulevat vaalikeskustelut ja v.2015 aloittanut Pressiklubi) että Yle Areenaan (mm. lastenohjelmia). **Tulkattu ohjelma ei kuitenkaan ole verrattavissa suoraan viittomakielillä tuotettuihin ohjelmiin eikä voi korvata niitä.**

2. Ohjelmatarjonta suomenruotsalaisella viittomakielellä

Kuurojen Liitto ry haluaa esittää syvän huolensa siitä, että Yleisradio ei tarjoa lainkaan ohjelmia suomenruotsalaisella viittomakielellä. Julkisenä palveluntuottajana Ylellä on velvollisuus huolehtia molempien kansallisten viittomakielen käyttäjien tarpeista saada tietoa ja mahdollistaa yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen.

Suomenruotsalaisen viittomakielen uhanalainen asema näkyy esimerkiksi siinä, että se on nostettu UNESCO:n uhanalaisten kielten joukkoon ja kielen säilymisen turvaaminen on todettu kiireelliseksi. Yle Fem -kanava olisi tälle ohjelmatuotannolle luonteva paikka. Toisinaan Yle Fem näyttää Ruotsin television SVT:n viittomakielisiä ohjelmia, mutta nämä ohjelmat on tehty ruotsalaisella viittomakielellä. Yleisradion suunnitelmissa suomenruotsalaisen viittomakielen huomioiminen näkyy, vaikka ohjelmien toteutus antaakin vielä odottaa itseään. **Kuurojen Liitto ry ehdottaa, että ohjelmatuotanto suomenruotsalaisella viittomakielellä käynnistetään mahdollisimman pian.**

3. Tekstitetty ohjelmatarjonta ja vaaratiedotus

Tv-tekstitys on olennainen osa yhdenvertaisuuteen pyrkimistä. Kuitenkin viittomakielisen yhteisön osalta tulee huomioida, että suomen ja ruotsin kielten kirjoitetut muodot ovat toissijaista palvelua. Yleensä viittomakieltä käyttävälle kirjoitettu suomi tai ruotsi on parhaimmillaankin toisen kielen asemassa, ei äidinkieli. **Ohjelmatekstitys ja muut tekstiin pohjautuvat palvelut eivät poista eivätkä vähennä viittomakielillä tuotetun ohjelmiston tarvetta.**

Yleisradion vastuu tasapuolisena tiedonvälittäjänä ulottuu Kuurojen Liitto ry:n mielestä erityisesti näiden vaara- ja kriisitilanteiden viestintään. On suorastaan noloa, että muualla maailmassa normaalina pidetty käytäntö viittomakielen tulkin käyttämisestä suorissa tiedotustilanteissa ei ole vielä kukaan Suomessa käytössä, vaikka asiasta on käyty ministeriötasolla useita neuvotteluja vuosien varrella.

Vaaratiedotteet ovat tällä hetkellä saatavilla radiossa sekä osin tekstiruutuna tv:n puolella. Teksti on kuitenkin vain suomea, ruotsia ja toisinaan saamea. **Vaara- ja kriisitilanteisiin liittyvät tiedotteet sekä suorat tiedotustilaisuudet tulee saada mahdollisimman reaaliaikaisesti viittomakielille tulkattuina**, jotta tiedotus saavuttaa myös viittomakielisen väestöosan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa.

4. Lopuksi

Viittomakielinen yhteisö kaipaa erityisesti urheiluohjelmien, ajankohtaisten aiheiden käsittelyä ja viihdeohjelmia niin viittomakielisinä kuin myös tulkattuina. Perustuslain § 14.3 säättää julkisen vallan tehtäväksi *”edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.”* Tällä perusteella yhteisön vaatimus on asianmukainen ja oikeutettu sekä tulisi toteuttaa.

Markku Jokinen
Toiminnanjohtaja, Kuurojen Liitto ry

Lausunnon tärkeimmät nostot:

- 1) Tulkattu ohjelma ei ole verrattavissa suoraan viittomakielillä tuotettuihin ohjelmiin eikä voi korvata niitä. Viittomakielisen yhteisö tarvitsee monipuolista, suoraan viittomakielellä tuotettua ohjelmistoa, joka sisältää sekä asiaohjelmia että viihdettä.
- 2) Kuurojen Liitto ry ehdottaa, että ohjelmatuotanto suomenruotsalaisella viittomakielellä käynnistetään mahdollisimman pian.
- 3) Ohjelmatekstitys ja muut tekstiin pohjautuvat palvelut eivät poista eivätkä vähennä kansallisilla viittomakielillä tuotetun ohjelmiston tarvetta.
- 4) Vaara- ja kriisitilanteisiin liittyvät tiedotteet sekä suorat tiedotustilaisuudet tulee saada mahdollisimman reaaliaikaisesti viittomakielille tulkattuina.